

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра української мови імені проф. Івана Ковалика

Затверджено
на засіданні кафедри української мови
імені проф. Івана Ковалика
філологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

(протокол № 1 від 29 серпня 2022р.)

Завідувач кафедри З.О. Купчинська

СИЛАБУС
з навчальної дисципліни
“Методологія мовознавчих студій”,
що викладається в межах ОПІ “Середня освіта (Українська мова і література)”
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності
014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Назва дисципліни	Методологія мовознавчих студій
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Викладачі дисципліни	Пілецький Володимир Іванович, кандидат філологічних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	vpilecky@ukr.net Головний корпус ЛНУ ім. Івана Франка, каб. 234 м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	П'ятниця, 13.00.
Сторінка дисципліни	https://philology.lnu.edu.ua/course/metodolohiia-movoznavchykh-studiy-serednia-osvita
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Методологія мовознавчих студій» є вибірковою дисципліною зі спеціальності дисципліною зі спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) для освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література)». Ця дисципліна викладається в 1 семестрі в обсязі 4 кредити ECTS.
Коротка анотація дисципліни	Курс передбачений для студентів-магістрів першого року навчання. Його основним завданням є ознайомлення магістрантів з традиційними й нетрадиційними методами лінгвістичних студій. Особливу увагу в курсі звернено на практичне використання різних методів у студентських студіях з різних галузей мовознавства.
Мета та цілі дисципліни	Мета дисципліни – ознайомити студентів з філософськими засадами методології мовознавчих студій та виробляти в них уміння та навички використовувати конкретно наукові методи і прийоми у власних мовознавчих дослідженнях. Основні цілі курсу такі: <ul style="list-style-type: none"> • ознайомити студентів з філософськими засадами мовознавчої методології; • висвітлити основні здобутки українських учених у галузі мовознавчої методології; • навчити студентів використовувати елементи різних методів у власних дослідженнях; • стимулювати пошуки молодих учених у напрямку застосування новітніх технологій для вивчення сучасної української мови та її історії; .

<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Рекомендована література</p> <p><i>Основна:</i> Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К., 2008.</p> <p><i>Додаткова:</i> Алексенко С. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень. – Суми, 2020. Булаховський О.А. Питання походження української мови. К., 1956. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов. – К.,1966.\</p> <p>Єрмоленко С.Я. Лінгвістичні теорії, конкретні методи дослідження//Мовознавство. –1981. –№4. Жилко Ф.Т. Деякі аспекти діалектології і лінгвістичної географії // Acta universitatis Lodziensis. Folia Linguistica. – №12. – 1986. – S. 211-220. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. –К., 1983. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність. – Львів, 2002. Кобилянський Б.В. Короткий огляд історії мовознавства. – К., 1964. Ковалик І.І. та ін. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень. – К.,1985. Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. Нариси з контрастивної лінгвістики. – К., 1979. Перебийніс В. Статистичні методи для лінгвістів. - К., 2002., Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. – К.,1998. Статистичні параметри стилів. –К., 1967. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2002. Шевельов Ю.А. Історична фонологія української мови. Переклад з англійської. – Харків., 2002. Шевельов Ю. Мовознавство на Україні.–Париж-Мюнхен,1966.</p>
<p>Тривалість курсу</p>	<p>Один семестр (1)</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Методологія мовознавчих студій. Загальний обсяг – 120 годин, у т. ч. 16 годин лекційних, 16 годин практичних занять і 88 годин самостійної роботи. 4 кредити (ЄКТС).</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Студенти повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • загальнофілософські засади аналізу мовних явищ; • співвідношення загальнофілософської і мовознавчої методології; • загальнонаукові методи і їх заломлення крізь призму мовознавчих студій; • власне лінгвістичні методи; • методологічні пошуки українських мовознавців; • основні методи і прийоми мовознавчого аналізу в працях українських мовознавців; • способи і засоби впровадження новітніх технологій у сучасні студії з українського мовознавства: <p>вміти:</p>

- застосовувати різноманітні методи в дослідженнях з українського мовознавства;
- обирати методи і прийоми лінгвістичного аналізу залежно від предмета і об'єкта дослідження;
- аналізувати новітні технології в мовознавчих дослідженнях, особливо в галузі українського мовознавства;
- усвідомлювати взаємозв'язок результатів лінгвістичного аналізу із вибраною методологією.
- проводити лінгвістичне спостереження та експерименти з використанням різних методів дослідження.

Вивчення вказаної дисципліни передбачає формування таких **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

фахових компетентностей:

ФК 14. Здатність взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу (учнями, батьками, колегами) на засадах партнерства та підтримки, демонструвати високу філологічну та педагогічну культуру у процесі спілкування.

ФК 15. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК 16. Здатність вільно користуватися філологічною термінологією.

ФК 17. Здатність аналізувати й інтерпретувати мовно-літературні процеси, зіставляти інформацію, порівнювати явища.

ФК 18. Здатність використовувати когнітивно-пізнавальну активність, творчо-пошукові дії в процесі роботи над мовно-літературними явищами, організувати дослідницьку діяльність учнів з філології.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.

ПРН 3. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 4. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 17. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють, здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 20. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати мовні факти, інтерпретувати тексти різних стилів і жанрів, добирати відповідний теоретико-методологічний інструментарій.

	<p>ПРН 21. Планувати і здійснювати дослідження в галузі педагогіки та філології на належному рівні.</p> <p>ПРН 22. Оцінювати власну навчальну та науково-педагогічну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.</p>
Ключові слова	Метод, методологія, загальнонаукові методи, конкретнонаукові методи, методика, описовий метод, порівняльно-історичний метод, зіставний метод, метод лінгвістичної географії структурний метод, дистрибутивний аналіз, безпосередні складники, трансформаційний аналіз, компонентний аналіз, соціологічний метод, психолінгвістичний аналіз, математичні методи.
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Базові знання з сучасної української літературної мови, історичної граматики української мови, історії української мови, діалектології, філософії, педагогіки, психології.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Пояснювально-ілюстративний, дослідницький.
Необхідне обладнання	Ноутбук, проєктор.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20; • модульні контрольні роботи: 30 семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 30; • тестування: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі студента, незалежно від масштабів плагіату чи обману, є підставою для того, щоб викладач її не зарахував. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання всіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, надає викладач винятково в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студентів заохочують до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання відповідних видів робіт. При цьому обов'язково</p>

	<p>враховується присутність на занятті та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом та іншими мобільними пристроями під час занять з метою, не пов'язаною з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до контрольних робіт	<p>Загальне поняття про методологію і методи. Філософські засади мовознавчих методів. Загальнонаукові та конкретнонаукові методи, їх взаємодія Лінгвістичні методи. Сучасні пошуки в галузі методології мовознавства. Описовий метод, його етапи та прийоми Зовнішня і внутрішня інтерпретації мовних явищ. Синтагматика і парадигматика мовних явищ. Порівняльно-історичний метод, основні етапи його розвитку. Прийоми зовнішньої і внутрішньої інтерпретації. Порівняльно-історичний метод у студіях з історії української мови. Зіставний метод, його теоретичні засади. Практичне використання зіставного методу. Поняття про мовної типології. Структурний метод, його теоретичні засади. Дистрибутивний аналіз. Метод безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз. Компонентний аналіз. Проблемні засади лінгвогеографічного методу. Математичні методи в мовознавстві. Частотні словники і математичні методи. Найпростіші явища в мовній статистиці. Підрахунки мовних явищ і їхня частота. Ймовірнісна частота. Засоби мовної економії. Соціолінгвістичні методи в лінгвістиці. Спостереження і експерименти в соціолінгвістичних і психолінгвістичних студіях. Включене і невключене спостереження. Основні поняття психолінгвістичного методу. Сучасні електронні засоби у студіях з методології. Студії українських учених з мовознавчої методології.</p>
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.		Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
	МОДУЛЬ І				

1 т. 2 год.	Загальне поняття про методологію. Методологія загальнофілософська і конкретнонаукова в мовознавчих працях. Методологія і методика.	лекція	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства . –К., 1983.		
2 т. 2 год.	Теоретичні засади мовознавчої методології. Взаємозв'язок змісту і форми, конкретного і абстрактного в мові.. Принцип історизму в мовознавчих дослідженнях.	практичне заняття	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008		
3 т. 2 год.	Поняття про загальнонаукові і конкретнонаукові методи. Взаємозв'язок загальнонаукових і конкретнонаукових методів у мовознавствчих дослідженнях.	лекція	Алексенко С. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень. – Суми, 2020. Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008		
4 т. 2 год.	Методологічні засади українського мовознавства початку ХХІ століття. Методологічні пошуки українських мовознавців.	практичне заняття	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008 Ковалик І.І. та ін. Загальне мовознавство . Історія лінгвістичних учень. – К.,1985		
	МОДУЛЬ II				
5 -6т 4 год.	Описовий метод і його етапи. Прийоми зовнішньої інтерпретації. Види зовнішньої	лекція, практичне заняття	Кочерган М.П. Загальне мовознавство	Описовий метод 8 год.	6 т

	інтерпретації. Прийоми міжрівневої інтерпретації. Внутрішня інтерпретація мовних явищ і її різновиди.		. – К., 2008 Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства . –К., 1983		
7-8 т. 4 год.	Порівняльно-історичний метод як інструмент установлення спорідненості мов і пізнання їх історії. Прийоми зовнішньої і внутрішньої реконструкції. Поняття фонетичного закону. Порівняльно-історичний метод і укладання етимологічних словників. Порівняльно-історичний метод в дослідженнях українських учених.	лекція, практичне заняття	. Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008 Булаховський О.А. Питання походження української мови. К., 1956. Шевельов Ю.А. Історична фонологія української мови. Переклад з англійської. – Харків., 2002.	Порівняльно-історичний метод 10 год	8 т.
9 т. 2 год.	Зіставний метод, його теоретичні засади. Порівняльно-історичний та зіставний метод. Зіставний метод і проблеми мовної типології. Типи мов за різними ознаками. Поняття мовних універсалій.	лекція	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов.–К, 1966. Нариси з контрастивної лінгвістики. – К., 1979.	Зіставний метод 8 год	9 т
10 т. 2 год.	Структурний метод, основні етапи його розвитку. 4 основні ідеї структурного напрямку. Структурний та описовий методи, їх взаємодія.	практичне заняття	Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. Кочерган М.П. Загальне	Структурний метод і його різновиди 8 год	10 т.

			мовознавство . – К., 2008		
11 т. 2 год.	Дистрибутивний аналіз Етапи дистрибутивного аналізу. Труднощі при використанні прийомів аналізу.	лекція	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008	Дистрибутивний аналіз 6 год	11 т
12 т. 2 год.	Методика безпосередніх складників і її використання в дериватологічних і синтаксичних студіях. Правила аналізу за безпосередніми складниками.	практичне заняття	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008	Метод безпосередніх складників 6 год	12 т.
13 т. 2 год.	Трансформаційний аналіз, його теоретичні засади й практичне застосування. Компонентний аналіз. Семи та їх різновиди.	лекція	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008	Трансформаційний аналіз 6 год Компонентний аналіз 6 год	13 т
14 т. 2 год.	Метод лінгвістичної географії, його основні етапи. Зв'язок методу з порівняльно-історичним. Лінгвогеографічний метод і типологія діалектних словників.	практичне заняття	Жилко Ф.Т. Деякі аспекти діалектології і лінгвістичної географії // Acta universitatis Lodziensis. Folia Linguistica. – №12. – 1986. – S. 211-220. Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008	Лінгвогеографічний метод 6 год	14 т.
.	МОДУЛЬ III				
15 т. 2 год.	Математичні методи в мовознавстві. Математичні методи і частотні словники. Математичні методи і мовні корпуси. Стилостатистика як засіб вивчення використовуваних у мові кількісного співвідношення мовних одиниць у різних стилях. Математичні методи в студіях українських лінгвістів.	лекція	Статистичні параметри стилів. –К., 1967 Перебийніс В. Статистичні методи для лінгвістів. - К., 2002. Кочерган М.П. Загальне мовознавство	Математичні методи в лінгвістиці 8 год	15 т

			. – К., 2008		
16 т. 2т.	Соціо- і психолінгвістичні методи в мовознавстві. Спостереження і експеримент у соціо- та психолінгвістичних дослідженнях. Інтерв'ю як форма спостереження. Анкетування, його різновиди. Вільний асоціативний і цілеспрямований експерименти.	практичне заняття	Кочерган М.П. Загальне мовознавство . – К., 2008	Соціолінгвістичний метод 8 год Психолінгвістичний метод 8 год	16 т